

Annemona är inte bara alldeles klar, hon är till och med mycket praktisk. Närheten till det oåterkalleliga får henne att skynda framåt i utvecklingen. I tragedins sista ögonblick måste allt rollspel falla, då är tiden inne att vara oförställd, tala Det klara språket. Begära vad man har att begära och göra det utan tvekan och utan omskrivningar. Men de andra närvarande är inte oförställda i samma mening som hon, det är de inte fast några av dem ändå gråter. Scenen har en liten obalans i det att de andra inte är eller måste vara naket öppna om sitt. Och det är kanske rentav väl eftersom detta är en situation där man måste kunna ljuga lite lite grann. Det skulle de ju inte kunna om de befann sej inom den totala öppenhetens själsområde. Då skulle ingen av dem ha modet att säga ja till något mycket omfattande.

Det handlar således om ett löfte.

En av dem, en nyutexaminerad sköterska, skall strax avlägga ett löfte, säga ja. Det är utmärkt att hon inte kommer att hinna tänka sej för ty hade hon fått tid därtill så skulle svaret möjligen ha blivit mycket grymt. Eventuellt vet hon inte själv i det ögonblick då hon avger detta ja-svar vad hon avser. Det är möjligt att hon just i den starka stämning som råder i rummet menar något mer än att blott lugna för tillfället. Förhåller det sej inte så... ja, då måste det tvärt om vara så att hon har det stora modet att till en döende säga något som hon inte menar. Hon har i så fall varit stark nog att inte låta sej styras av sagornas mörka strafftänkande.

Det har blivit tyst därborta i köket. Även denna aftons disk och diskbänkstorkning är nu klar. Nu skall inga fler tallrikar smutsas denna kväll, de ska inte fram förrän nästa dag då allt går vidare och avdelningens patienter skall ha sitt morgonmål på de djupa tallrikarna.

Annemona, i dödsstunden: Hennes ängslan fyller rummet. Ängslig och oförvillad. Den förvillade talar oförvillat. Det blir mycket starkt för dem som står där, det är ett slags adjö. Några av dem gråter nästan hörbart. Vem har begått felet, tänker de. De tänker på den där tomma menstruationslistan. De självförebåelser som de då och då har gjort sej de här sista dagarna har gjort dem ömtåliga, gråtsna.

I detta nu blir hon alltså praktisk.

Det är lite förvånande ty de har inte förut haft intrycket att hon var särskilt praktiskt lagd.

Hon ropar till sej en av sköterskorna, har en begäran att framställa. Det är ovant för henne att be om något. Hon har alltid varit stolt. Men i och för sig så är ju hela situationen ganska ovan.

Sköterskan har ett stort burrigt rött hår under den välstrukna sjuksköterskehättan. Ett ögonblick ser hon sej omkring, ser ut genom fönstret. Det är alldeles svart ute, plötsligt ser hon skimrande vita ljusglober som seglar fritt ute i den höga svarta rymden. Det dröjer en sekund innan hon förstår att det är speglingarna av de tända taklamporna.

Det måste vara emedan plågorna släpper ett ögonblick som Annemona hinner be den rödhåriga lyssna... hon vill säga något mycket viktigt, försöka åtminstone. Hon måste skynda sej, hon förstår att hon skall dö redan ikväll och att fostret inne i henne också ska... det är kväll, klockan måste vara nio strax, barnet har väl fått sin vakenhets- och sömnrutm, nog lär det sova när klockan är nio strax, sova och inget känna? Hon är helt klar och därtill en liten stund mycket praktisk. Det är något som måste ordnas. Hon tycker att det är en tung börda men hon måste lägga den på någon. Hon har en dotter vars far inte är pålitlig. Därför måste hon säga: "Var så väldigt snäll och ta hand om min dotter!" och hon måste säga det till någon som här är närvarande. Hon skulle inte hinna stappla fram till telefonen inne på sköterskeexpeditionen... hon har faktiskt

för en liten stund sedan lämnat ifrån sej gåendets förmåga, ja, till och med stapplandets förmåga har hon lämnat bakom sej – så långt har det redan nu framskridit. Telefon är uteslutet. Hon ber en av de närvarande om hjälp – vilka som är närvarande respektive frånvarande... det är en fråga om slumpens spel eller åtminstone om helgens tjänstgöringslistor. Hon ber om hjälp med något alldeles speciellt och svaret får hon i form av ett löfte: ”Ja. Javisst.”

Ja, javisst! svarar sköterskan och försöker som hon lärt att möta blick med blick. Det försöker hon göra under några sekunder, hon föreställer sej att några sekunder är vad som erfordras för att bli trodd och litad på i ett sammanhang som detta. De andra som är här är visserligen inte i balans med Annemonas tredje språk men de kan ändå känna hur det ilar till i dem av oro... ”vad kan nu detta få för konsekvenser?” – det är minnen från sagor som stiger upp inom dem, ett löftesbrott är ju något som i sagorna får de allra väldigaste konsekvenser. Men man kan faktiskt inte kräva samma ordhållighet när det gäller löften här i livet som av dem som avges i sagor. Livet är minsann och då ingen saga om nu nån trodde det. Så tänker de, sen viskar de till den närmast stående: ”Det var barmhärtigt, så skulle jag också ha svarat. Vad sen gäller hur det ska gå med löftet, så måste man tänka på att det på sätt och vis var avtvingat. Mamman vill att hennes dotter ska hållas skadeslös. Men det går ju inte. Döden tar modern och livet formar dottern.”

Från och med nu kan Annemona sökas inne i dödsriket. Vi vet exakt när hon dog men vi vet inte när fostret upphörde att leva.

Den alltför sena upptäckten av patientens grossess har varit smärtsam för sköterskorna. Nu står de där runt den döda och tänker på detta att hon väntade barn och att de just under julaftonskvällen vägrade henne att äta ett extra äpple som hon så väldigt trängde efter. De var blinda, förstod inget. Och vad har de egentligen skrivit i journalen? Nu får de plötsligt för sej att omtalas hon, då måste precis varje ord vara mycket mera noggrant övervägt, varje ord måste stå där och buga av kärlek – så känner de nu då allt med en gång verkar vara för sent. En tanke, som de absolut inte önskar skall uppkomma, uppkommer. De tänker på fostret, barnet. När Annemona är död upplever de plötsligt mycket starkt fostret som instängt – det måste ut för att räddas. Alla vill de nu absolut och tveklöst att fostret ska ha dött först, före mamman. Vem dör först när döden kommer? Det måste väl ändå vara barnet? Inte vet de varför de vill detta men de önskar det så starkt. Annemona är död och de står inte ut med tanken att gå fram och lägga örat intill hennes buk. De föreställer sej barnet därinne, vet att det är i nöd. De vill alla att barnet ska ha hunnit att dö före modern, de vill att dess livskraft inte ska vara väldig utan måttlig... måttlig. De önskar inte att modern genom sin död överger ett ännu levande barn inom sej. Är det bara en av de två som är kvar i livet så ska det vara modern, vill de. Den levande modern skall omsluta, skydda det döda barnet. Precis så vill de. Så skall det vara, inte på något fasansfullt omvänt sätt.

Dock – mer och mer fastnar de i den här föreställningen att fostret därinne lever. Det vill säja, detta gäller nu inte alla som står där. Några av dem som är här menar och tror att foster alltid dör först, att det är den allmänna regeln. Andra har under utbildningstiden hört något obestämt och nu halvt bortglömt att barn i magen skall kunna klara sej några sekunder. Men några har kännedom. Några vet precis hur det förhåller sej: Fostret har nu ytterligare tio minuter på sej att leva. Från och med nu: Tio minuter! Ack, den som då har den rätta skickligheten, det rätta modet och de rätta, mycket välskötta instrumenten kan då lyckas rädda barnet.

Men de vet också att det hänt att döende kvinnor sagt: Jag vill skydda barnet, det skall inte behöva vara moderlöst.

Tankarna plöjer långsamt igenom dem: Rädda det här barnet, som kan vara så skadat? Nej, det får vara.

En liten förlamad stund står de där och några av dem som står där har den förfärande medicinska insikten om att nu, ännu, kan en levande sparkande varelse vara instängd där, i död mamma. Fostret inte instängt så länge mamman lever, nej, nej. Men i samma stund som hon dött börjar hon själv utgöra största livsfara för sitt barn. Instängd. Innestängd som dess mamma själv har varit i dessa mörka salar är ungen då.

Inget i världen skulle kunna förmå de omkringstående att lyda impulsen att sätta sej på huk vid Annemonas kropp, känna med händerna, kanske lägga örat intill. Det är ohyggligt att ha kommit in på detta tankespår, föreställa sej den erfarenhet som den där lilla kraken därinne just nu kanske genomgår. I så fall tack och lov dock utan att förstå vad det hela handlar om, rör sej om, tröstar sej någon. En sköterska som varit med när läkarna gett Annemona comabehandlingarna tänker på barnet: Egentligen gjorde det inte så mycket att man fördärvade denna lilla hjärna ty det blev ju ändå så att kraken måste dö. Någon annan återigen säger sej: Den största gåvan som Gud givit mänskligheten inklusive detta arma lilla pyre är att slippa att i förväg veta vad som skall ske.

Förskona barnet, ber den rödhåriga tyst.

Så har äntligen alldeles säkert och med god marginal de kritiska tio minuterna förflutit, så mycket om tid! De levande står där, de talar inuti sej själva, det är som om den nyss levandes nu hemlösa och uppriktiga tankar för en liten stund trängde in hos dem.